

Teresa Cabré

Presidenta de la Secció Filològica de l'IEC

“La nova gramàtica estableix la norma a partir de la descripció”

Lingüista, filòloga i catedràtica, va posar en marxa el Termcat, va dirigir l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la UPF, va coordinar el Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans... I, quan es pensava que l'etapa dels grans projectes ja s'havia acabat, va presentar la seva candidatura i va ser elegida presidenta de la Secció Filològica de l'IEC

Teresa Cabré

Pregunta: Per què va optar a la presidència de la Filològica?

Resposta: Vaig reflexionar si tenia algun projecte al cap, alguna idea per projectar a través d'aquest càrrec. I sí que en tenia una: modernitzar la Secció Filològica, racionalitzar-la internament i sobretot obrir-la a la societat.

P. I això ho esteu fent a través de la iniciativa *L'Acadèmia oberta a la societat*. Què heu fet per arribar al món de l'ensenyament?

R. Abans de respondre he de dir que hi ha tres col·lectius que cooperen amb la Secció Filològica en el tema normatiu: l'educació, els mitjans de comunicació i els escriptors, juntament amb els traductors i correctors. La Secció Filològica fixa la normativa, però és l'ús el que contribueix a la construcció de l'estàndard, en el qual es basa la normativa. I aquests tres col·lectius són els que creen model de llengua. Per tant, cal establir-hi una cooperació. Amb els mitjans de comunicació ja ho hem fet, i funciona a través d'una plataforma interactiva en què discutim casos, i quan un cas està prou madur, es vehicula a través de l'Institut. I així ja s'han incorporat algunes paraules a la versió electrònica del diccionari. En el cas dels ensenyants vaig una mica endarrerida.

P. Per què?

R. Diria que vaig més avançada a

les Illes Balears que no pas aquí. Hi ha hagut canvis en el govern, moltes eleccions... El pla està totalment estructurat. Les cartes als consellers de Cultura i Ensenyament s'han tramitat, i les converses amb la direcció de primària i secundària també estan fetes. Però falta que l'administració estructuri la relació nostra amb els ensenyants. El pla es concretarà en una primera trobada, que a mi m'agradaria que fos abans de l'estiu, amb els caps dels seminaris de català dels instituts i, d'altra banda, els directors d'escola (escola pública, concertada i privada). Els explicarem la feina de la Secció Filològica, juntament amb una altra persona, del món de l'ensenyament, que enfocarà el tema per la banda més educativa. Muntarem una plataforma, amb un fòrum de debat, no obert a tothom, on recollirem les inquietuds i les notícies més rellevants.

P. Els professors sovint es queixen que han d'ensenyar unes normes en alguns casos allunyades de l'ús: combinacions de pronoms febles, caiguda de les preposicions davant de *que...* ¿La nova gramàtica aborda aquests temes?

R. Sí, però abans vull dir una cosa. Als professors de català els diria que no pensessin només en la seva pròpia varietat lingüística sinó que pensessin en la totalitat del territori catalanoparlant. Per-

què moltes vegades diem que és inexistent allò que es fa servir en un altre lloc. Si el model de llengua de l'Institut vol mantenir la cohesió lingüística i la unitat de la llengua, ha de ser un model de convergència. Però la nova gramàtica té en compte aquests temes que diu.

P. ¿Serà flexible, doncs, aquesta gramàtica?

R. És una gramàtica que estableix la norma a partir de la descripció. En lloc de dir això és correcte i això és incorrecte, diu: “és propi de l'àmbit general” o “s'utilitza en la llengua en general aquest fenomen, que a les Illes sol reflectir-se en aquest altre fenomen”. I mentre no es digui el contrari –per exemple, “cal evitar en registres formals”, “només és propi del registre col·loquial”–, vol dir que és de validesa normal. La gramàtica és flexible en el sentit de la descripció. Per tant, ja no hi és aquella normativa que teníem interioritzada en termes de “correcte” i “incorrecte”.

P. ¿I ho entendre, això, la gent?

R. Té raó, és difícil. Tot i que és una gramàtica feta amb voluntat entenedora, necessita una certa competència en el discurs lingüístic. Per aquesta raó, l'any passat vam posar en marxa un projecte de gramàtica essencial de la llengua catalana que, sobre

la base d'aquesta gramàtica, que té 1.740 pàgines, prescindirà de les explicacions complementàries. Serà molt més orientativa. I s'adreçarà més al gran públic i als ensenyants, sobretot de primària. No sé si contestarà tots els dubtes, però et dirà “tira per aquest camí o per aquest altre”. Ja fa temps que no es considera una norma lingüística rígida, sinó que es considera una norma en què, al costat del que pot ser general o restringit, hi ha el principi d'adequació. No parlem igual en una circumstància que en una altra, ni escrivim igual.

P. ¿I quan la traureu, la gramàtica?

R. Està acabada ja, a finals de març acaba el procés de correcció, que ha durat sis mesos, i després començarà el d'edició. Penso que la gramàtica serà al carrer a la tardor.

P. ¿I l'essencial?

R. Seran tres anys, i de moment fa sis mesos que hi treballen.

P. ¿Comparteix l'opinió dels que creuen que anem cap a un català claríssim? ¿Cap a la degradació irreversible del català?

R. Dit d'aquesta manera, crec que no. Però sí que hi ha una cosa que no podem negar: abans he parlat dels mitjans de comunicació i el seu paper en la creació del model de llengua. Doncs ara, en aquests moments n'hi ha molts que es valen de la traducció automàtica. I la traducció automàtica sempre busca les estructures més properes, que no són incorrectes però que sí que són les més acostades a les estructures de la llengua original, que en aquest cas és el castellà. I això és nota molt. Per tant, és evident que hi ha interferències entre les llengües, i també que perdem estructures creatives, però també hi pesa el fet que la lectura no és una de les activitats més valorades –ni tan sols és la més valorada pel mateix *establishment*.

P. I la influència d'internet? Els nanos ja gairebé no veuen la televisió.

R. Sí, a internet, la qualitat de la llengua dels documents a què accedeixen no està controlada. Els mitjans tecnològics han simplificat totes les modalitats lingüístiques. I també penso que hi ha una influència evident de l'anglès. No podem parlar només de català. L'anglès no ha penetrat només en el lèxic, sinó també dintre de les estructures: l'ús de l'infinitiu d'una manera tan sistemàtica, la passiva...

P. Parli'm de la feina dels mitjans públics catalans (TV3, Catalunya Ràdio...) en el terreny lingüístic.

R. Fan una bona feina. Quan es critiquen tant els mitjans, no hi estic d'acord. No ho poden controlar tot, perquè hi ha programes que són de lliure expressió. Però el que controlen ells (els noticiaris, per exemple), i la quantitat de recursos que posen a l'abast dels professionals, és exemplar.

P. Què li agradaria haver fet al final del seu mandat com a presidenta de la Filològica?

R. No m'ho he plantejat mai en aquests termes. M'agradaria haver complert el que vaig prometre que faria. Sempre porto a la meua carpeta el meu pla de treball. I me'l lleixo. Quins objectius ens vam marcar per a aquests quatre anys? Què ens proposem dintre d'aquests objectius per a aquest any 2016? Tot això presidit per allò que hem dit al començament, modernització i obertura.

"En lloc de dir això és correcte i això és incorrecte, la gramàtica diu: 'és propi de l'àmbit general' o 's'utilitza en la llengua en general aquest fenomen, que a les Illes sol reflectir-se en aquest altre fenomen'"

"Als professors de català els diria que no pensessin només en la seva pròpia varietat lingüística sinó que pensessin en la totalitat del territori catalanoparlant"

"És evident que hi ha interferències entre les llengües, i també que perdem estructures creatives, però també hi pesa el fet que la lectura no és una de les activitats més valorades"

